

SCUTIRILE ACORDATE PERSOANELOR FIZICE PRIN PRISMA NOILOR REGLEMENTĂRI

CZU: 336.56:351.71(478)(094.4)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7543357>

BRUMA Inesa dr.conf.univ., **LACHI Cristina** drd. asist.univ.,
GHEORGHÎA Eugenia drd. asist.univ., **PROȚIUC Cristina** masterandă
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: *Fiscal policy is the totality of regulations, methods and instruments used by government for the formation of financial public resources, their use in financing public actions and for influencing economic and social life. The evolution of social relations in trend with the state to implement changes in tax legislation to regulate it to international standards, including income tax and exemptions for natural persons, requires the need to conduct some study in this regard. The study includes the aspects of the fiscal policy adopted by Law no. 257/2020 regarding the tax exemptions for natural persons, such as some aspects of the provisions of art. 33-35 of the Fiscal Code of the Republic of Moldova (types of exemptions: personal exemptions and major supplementary exemptions, dependency exemptions, exemptions for husband/wife).*

Keywords: *fiscal policy, personal exemptions, major supplementary exemptions, dependency exemptions.*

Din toate timpurile, în calitate de contribuabil, fiecare persoană fizică care are o activitate ce-i aduce venit are obligația de a-și declara veniturile și a de achita impozitele aferente. Totodată, acestea, au obligațiuni, dar și anumite drepturi în sensul dat. Este vorba de dreptul fiecărui contribuabil de a avea o anumită scutire, care va scădea din venitul impozabil și ar mări venitul net obținut. Suma scutirii micșorează venitul brut pentru contribuabil deoarece îi oferă posibilitatea să achite un impozit pe venit mai redus. Astfel, scutirea se aplică în favoarea angajatului și influențează venitul net al acestuia deoarece micșorează valoarea impozitului care se va reține.

Scutiri personale.

Conform prevederilor Codul Fiscal al Republicii Moldova, fiecare persoană fizică rezidentă – care are un venit anual impozabil mai mic de 360000 lei are dreptul la o scutire personală în sumă de 27000 lei pe an, cu unele excepții (prevăzute la art. 90¹). Persoanele fizice au dreptul să utilizeze scutirea personală la locul de muncă de bază sau cel prin cumul.

Venitul impozabil este venitul brut, pe care îl obține persoana fizică din toate sursele timp de un an fiscal, cu excepția deducerilor și scutirilor la care are dreptul conform legislației fiscale [1].

Sursele de venit impozabile sunt prezentate în art. 18 din Codul Fiscal al Republicii Moldova. Utilizarea scutirii personale poate fi în cazul în care veniturile anuale (din toate sursele) ale persoanei fizice nu depășesc 360000 lei, cu excepția veniturilor obținute conform art. 90¹ (royalty, dividende, câștig de jocuri de noroc și campanii promoționale).

Totodată dacă angajatul entității are venitul impozabil mai mare decât 360000 lei, atunci persoana respectivă va pierde dreptul de scutire personală, prin urmare angajatul este obligat să prezinte cererea angajatorului prin care solicită neacordarea scutirii personale pentru lunile ulterioare, lunii în care a pierdut dreptul la scutire, iar angajatorul va anula scutirea personală începând cu luna următoare celei în care a fost depusă (retrasă) cererea.

Sursele impozabile de venit sunt prevăzute la art. 18 din Codul Fiscal(plățile pentru munca efectuată-salariile), posibilitatea utilizării scutirii personale, este condiționată de stabilirea limitei - 360000 lei, se va lua în considerare venitul total al persoanei fizice obținut pe parcursul perioadei fiscale din toate sursele de venit impozabile diminuat cu veniturile obținute conform excepțiilor, deducerile și scutirile la care are dreptul contribuabilul.

Persoanele fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător și prestează servicii și/sau lucrări au dreptul de a beneficia de scutiri personale la locul prestării serviciilor și/sau lucrărilor, cu condiția că aceste scutiri pe parcursul anului nu au fost utilizate. [1]

Conform art. 33 (2) suma scutirii personale va constitui 31500 lei pe an pentru orice persoană care (Figura 1):

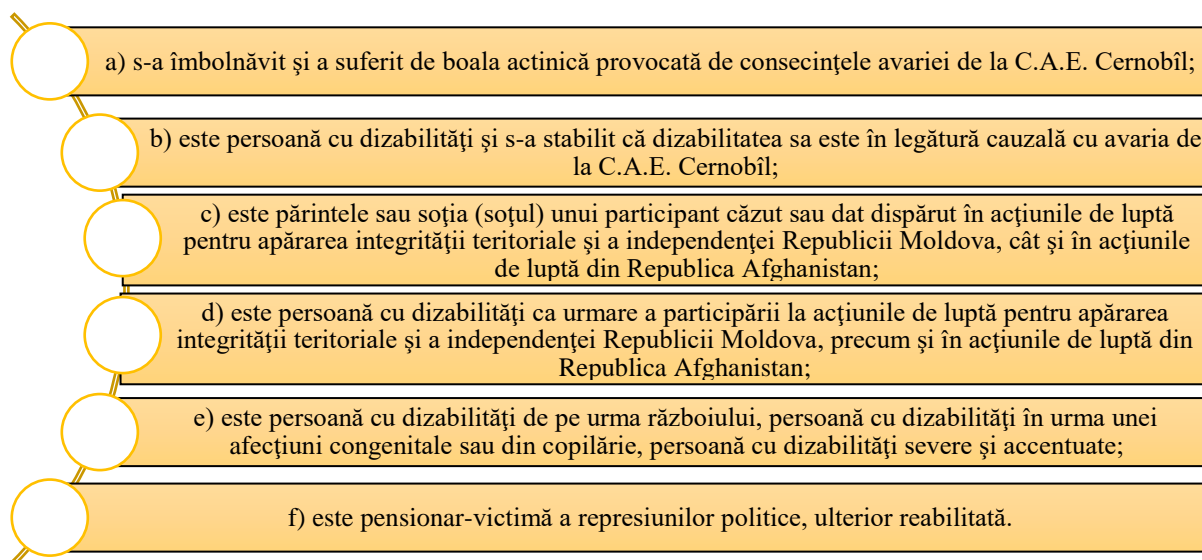

Figura 1. Categoriile de persoane care beneficiază de suma scutirii personală majorată

Sursa: elaborat de autor în baza Codului Fiscal

Scutirile la care are dreptul salariatul se acordă sau se anulează începând cu luna următoare celei în care a fost depusă sau retrasă cererea privind acordarea scutirilor la impozitul pe venit reținut din salariu. Pentru persoanele fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător și prestează servicii și/sau lucrări se va calcula pe o lună calendaristică, conform mărimii scutirii personale stabilite conform Codul Fiscal al Republicii Moldova. [1]

Pentru a beneficia de scutirea personală angajatul trebuie să prezinte documente conform Regulamentului cu privire la reținerea impozitului pe venit din salariu și din alte plăți efectuate de către patron în folosul angajatului.

Scutiri acordate soției (soțului).

În practica fiscală, se acordă atenție sporită și relațiilor personale ale contribuabilului, astfel, persoana fizică rezidentă aflată în relații de căsătorie cu orice persoană care poate beneficia de scutirea personală majorată (31500 lei) are dreptul la o scutire suplimentară în sumă de 19800 lei anual, cu condiția că soția (soțul) nu beneficiază de scutire personală, iar aceste prevederi se vor aplica din luna următoare lunii în care au apărut circumstanțele necesare pentru exercitarea dreptului specificat în acestea.

Dreptul și mărimea scutirii pentru soție (soț) acordate persoanei fizice la calcularea impozitului pe venit este stabilit în art. 34 alin.(2) al Codului Fiscal al Republicii Moldova și aceste prevederi vor fi aplicate începând cu luna următoare lunii în care au apărut circumstanțele ce acordă persoanei fizice dreptul de a beneficia de scutirea dată.

În scopul determinării mărimii și categoriei scutirii pentru soție (soț) care urmează a fi acordată angajatului, acesta trebuie să prezinte angajatorului cererea privind acordarea scutirilor la impozitul pe venit reținut din salariu la care acesta are dreptul, anexând la ea următoarele documente:

1. Documentele ce confirmă statutul de rezident al Republicii Moldova:

copia actului de identitate. La această categorie de documente se atribuie: buletinul de identitate, buletinul de identitate provizoriu, permisele de ședere, actul de identitate provizoriu (formularul nr.9), iar pentru copii – certificatul de naștere al copilului; sau

copia pașaportului cetățeanului străin sau al apatridului;

certificatul de rezidență – pentru cetățenii străini.

2. Copia certificatului de căsătorie al contribuabilului.

3. Confirmarea privind neutilizarea scutirii personale, conform anexei nr.7 la Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 697 din 22.08.2014.

Suplimentar se vor mai prezenta următoarele documente (după caz):

pentru persoanele care au contactat boala actinică în urma participării la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobil - legitimația participantului la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobil și certificatul privind gradul de dizabilitate și capacitatea de muncă eliberat de către Consiliul Național de Determinare a Dizabilității și Capacității de Muncă sau structurile sale teritoriale;

pentru persoanele a căror dezabilitate este cauzată de avaria de la C.A.E. Cernobil; invalizii de război; invalizii din copilărie; invalizii de gradul I și II (persoanele cu dizabilitate severă sau accentuată); persoanele cu dizabilități survenite ca urmare a participării la acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova, precum și la acțiunile de luptă din Republica Afganistan - legitimația de pensionar cu indicarea cauzei invalidității și certificatul privind dizabilitatea și capacitatea de muncă, eliberat de Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă sau de către structurile sale teritoriale;

pentru părintele sau soția (soțul) unui participant căzut în acțiunile de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova sau în acțiunile de luptă din Republica Afganistan - legitimația care confirmă dreptul la înlesniri;

pentru pensionarii-victime ale represiunilor politice, ulterior reabilitate - legitimația de pensionar și certificatul de reabilitare.

Suma scutirilor anuale se transmite în mărime de 19800 lei prevăzut de Codul Fiscal al Republicii Moldova (art. 34 alin. (2)), fără a fi divizată între contribuabil și soția (soțul) acestuia.

Pe parcursul anului fiscal dacă soții încetează relațiile de căsătorie, atunci în cazul în care unul dintre ei a beneficiat de scutirea pentru soț (soție), la prezentarea declarației, fiecare dintre ei se va folosi numai de scutirea personală, cu recalcularea respectivă a obligației privind impozitul pe venit. [1]

În anul 2021 au fost operate modificări în legislația fiscală și scutirea acordată pentru soț (soție) în cuantum de 11 280 lei a fost anulată conform Legii nr. 257/2020, în vederea stimulării încadrării persoanelor apte de muncă în cadrul pieței muncii, fiind propusă concomitent instituirea mecanismului de subvenționare a creării locurilor de muncă.

Scutiri pentru persoanele întreținute.

Potrivit Codului Fiscal al Republicii Moldova art. 35 alin.2 (a, b), persoană întreținută este persoana care întrunește toate cerințele din Figura 2:

Este un ascendent sau descendent al contribuabilului sau al soției (soțului) contribuabilului (părinții sau copiii, inclusiv înfietorii și înfiații) ori persoană cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie rudă de gradul doi în

Are un venit ce nu depășește suma de 11280 lei anual. La calcularea venitului nu se include suma alocațiilor achitate din mijloacele bugetului de stat pentru persoanele cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie și

PERSOANĂ ÎNTREȚINUTĂ

Figura 2. Cerințele întrunite pentru a fi persoană întreținută

Sursa: elaborat de autor în baza Codului Fiscal

Conform legii, persoana fizică rezidentă are dreptul la o scutire în sumă de 9000 de lei anual pentru fiecare persoană întreținută. Pentru persoanele cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, scutirea constituie 19800 de lei anual. Indiferent de faptul dacă contribuabilul beneficiază de scutirea personală sau o transmite soțului (soției), acesta continuă să beneficieze de scutirea pentru persoanele întreținute.

Totodată, tutorele minorilor în vârstă de la 14 până la 18 ani și tutorele legal au dreptul la o scutire suplimentară în sumă de 9000 de lei anual pentru fiecare persoană întreținută, cu excepția persoanelor cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, pentru care scutirea constituie 19800 de lei anual, în funcție de caz, pentru fiecare persoană aflată sub tutelă și/sau curatelă, care are un venit ce nu depășește suma de 11280 lei anual. Scutirea pentru persoanele întreținute se aplică din luna următoare lunii apariției acestui drept. [1]

Fiecărui angajat care depune cererea la entitate pentru acordarea scutirilor îi este atribuită categoria corespunzătoare scutirilor solicitate, conform tabelului 1.

Tabelul 1. Tipuri de scutiri acordate (MDL)

Tipul scutirii	Codul scutiri	Mărimea scutirii în 2022 anual/lunar	
		anuale	lunare
<i>Scutirea personală</i>	P	27000 lei	2250 lei
<i>Scutirea personală majorată</i>	M	31500 lei	2625 lei
<i>Scutirea pentru soț (soție) majorată</i>	Sm	19800 lei	1650 lei
<i>Scutirea pentru persoanele întreținute, cu excepția persoanelor cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate</i>	Nx	9000 lei	750 lei
<i>Scutirea pentru persoanele întreținute – persoane cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie, persoane cu dizabilități severe și accentuate</i>	Hx	19800 lei	1650 lei

Notă: x – numărul de persoane întreținute (spre exemplu, N2 – scutirea pentru două persoane întreținute, cu excepția persoanelor cu dizabilități în urma unei afecțiuni congenitale sau din copilărie, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate).

Categoria scutirii se obține prin îmbinarea tuturor codurilor scutirilor acordate angajatului.

Sursa: elaborat de autor în baza Regulamentului cu privire la reținerea impozitului pe venit și Codului Fiscal art.33-35

Restricții privind aplicarea scutirilor sunt pentru persoanele fizice care, pe parcursul perioadei fiscale, au obținut venituri impozitate în domeniul transportului rutier de persoane în regim de taxi și rezidenții parcurilor IT, aceștia fiind privați de dreptul de a folosi scutirile.

În scopul precizării mărimii și categoriei scutirii care urmează a fi acordată angajatului, persoana fizică, nu mai târziu de data stabilită pentru începerea lucrului în calitate de angajat, trebuie să prezinte angajatorului cererea, anexând la ea documentele ce confirmă acest fapt.

Angajatul care nu-și schimbă locul de muncă nu este obligat să prezinte angajatorului anual cererea și copiile (extrasele) din documentele corespunzătoare, cu excepția cazurilor în care angajatul obține dreptul la scutiri suplimentare sau pierde dreptul la anumite scutiri. Copiile (extrasele) documentelor angajatului prezentate anterior se verifică de către angajator până la începutul fiecărui an fiscal, cu originalele, pentru a verifica dacă nu au intervenit unele schimbări în acestea.

În cazurile în care angajatul nu a prezentat cererea, nu a indicat corect în cerere scutirile la care pretinde sau nu a anexat la cerere documentele justificative, precum și în cazurile în care își retrage cererea, se consideră că angajatul nu pretinde la scutiri, iar angajatorul calculează și reține impozitul din veniturile îndreptate spre achitare, fără acordarea scutirilor.

Angajatul pe parcursul anului fiscal dacă obține dreptul la scutiri ca urmare a dobândirii statutului de rezident în scopuri fiscale, acesta prezintă angajatorului o cerere, în forma stabilită. În cazul dat, angajatorul nu efectuează recalcularea impozitului pe venit de la începutul anului. Angajatul poate să utilizeze toată scutirea anuală la impozitul pe venit prin prezentarea Declarației persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit (Forma CET18).

Dacă în timpul anului fiscal se schimbă suma scutirilor la care are dreptul angajatul sau intervin anumite modificări în datele generale privind angajatul (modificarea numelui, a codului fiscal, a domiciliului etc.), acesta este obligat să prezinte angajatorului, în termen de 10 zile de la data efectuării schimbării, o nouă cerere semnată de el, anexând documentele justificative corespunzătoare. [2]

Noua cerere se prezintă pe parcursul anului fiscal în cazurile în care (Figura 3):

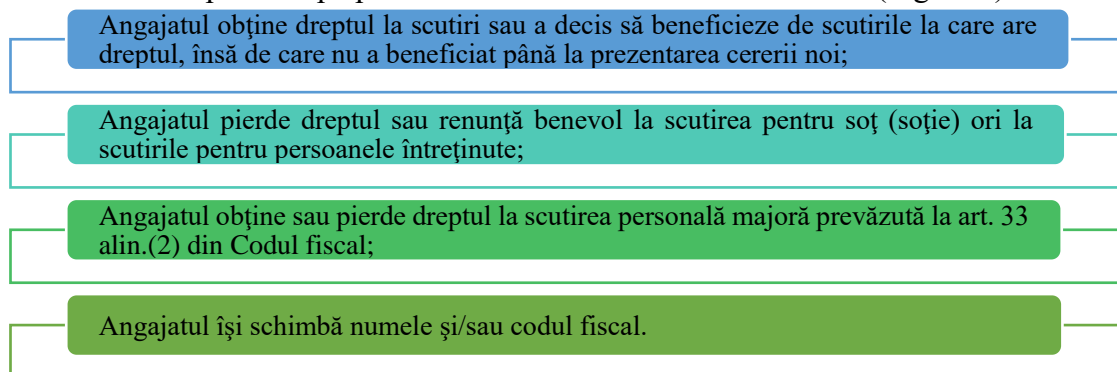

Figura 3. Situațiile de prezentare a noii cereri de scutire pe parcursul anului fiscal

Sursa: elaborat de autor în baza Regulamentului cu privire la reținerea impozitului pe venit

Noua cerere depusă de angajat trebuie să conțină informația privind scutirile la care i s-a păstrat dreptul și scutirile suplimentare la care a obținut dreptul.

În cazul în care, în timpul anului fiscal, angajatul renunță benevol la scutirile la impozitul pe venit, acesta prezintă angajatorului o cerere în formă liberă, în care va solicita neacordarea scutirilor respective până la finele anului de gestiune.

Prezentarea de către angajat, cu bună știință, în cerere și în documentele care confirmă dreptul la scutiri a unor informații false sau care induc în eroare atrage după sine răspunderea în conformitate cu actele legislative și normative. [3]

În această ordine de idei, modificările operate în legislația fiscală tind să modernizeze și să alinieze cadrul legislativ la normele internaționale, și, totodată vin în întâmpinarea persoanelor fizice, întrucât scutirile au cunoscut majorări odată cu noile modificări din anul 2021, susținute de datele din tabelul de mai jos (tabelul 2).

Tabelul 2. Informația comparativă a sumelor scutirilor din anul 2020-2023

Scutiri	2020, lei	2021, lei	2022, lei	2023, lei	Modificarea 2023/2020
Scutirea personală	24000	25200	27000	27000	+ 3000
Scutirea personală majoră	30000	30000	31500	31 500	+ 1500
Scutirea soț/soție	11280	0	0	0	- 11280
Scutirea majoră, soț/soție	18000	18900	19 800	19800	+ 1800
Scutirea pentru persoana întreținută	3000	4500	9000	9000	+ 6000
Scutirea pentru persoana întreținută, majoră	18000	18900	19800	19800	+ 1800

Sursa: elaborat de autor conform Codului Fiscal al Republicii Moldova

În concluzie, scutirile acordate persoanelor fizice prin prisma noilor modificări operate în legislația fiscală a Republicii Moldova în perioada 2021- 2023 au un impact pozitiv asupra contribuabililor, majoritatea majorându-se, comparativ cu anul 2020, scutirea personală cu 3000 lei; scutirea personală majoră cu 1500 lei; scutirea majoră, soț/soție cu 1800 lei; scutirea pentru persoana întreținută cu 6000 lei, iar scutirea pentru persoana întreținută, majoră cu 1800 lei. În același timp, este de menționat că scutirea soț/soție în sumă de 11280 lei a fost anulată în totalitate începând cu anul 2021 cu scopul simplificării mecanismului impozitării persoanelor fizice. Chiar dacă această măsură are drept obiectiv stimularea încadrării persoanelor fizice în câmpul muncii, totuși anularea scutirii respective are un impact negativ asupra familiilor cu copii, motiv pentru care propunem întoarcerea dreptului persoanelor fizice de a beneficia de scutirea soț/soție.

Bibliografie:

- 1.Codul Fiscal al Republicii Moldova Nr. 1163 din 24-04-1997. Publicat: 18-09-1997 în Monitorul Oficial Nr. 62 art. 522;
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134286&lang=ro# ;
- 2.Regulamentul cu privire la reținerea impozitului pe venit din salariu și din alte plăți efectuate de către patron în folosul angajatului, precum și din plățile achitate în folosul persoanelor fizice care nu practică activitate de întreprinzător pentru serviciile prestate și/sau efectuarea de lucrări. Aprobata la Hotărârea Guvernului nr.697 din 22 august 2014. Publicat : 29-08-2014 în Monitorul Oficial Nr. 256-260 art. 745;
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122993&lang=ro#
- 3.Baza generalizată a practicii fiscale aprobată prin Ordinul IFPS nr.637 din 31/12/10;
<https://sfs.md/ro/baza-generalizata-a-practicii-fiscale>
4. Monitorul fiscal Nr. 6(76) octombrie 2022 <https://monitorul.fisc.md/>